

Alternativ socialvård

Föredragen och en del av diskussionen vid Föreningen Sveriges Socialchefers konferens "Alternativ socialvård" kommer snart att ges ut i bokform. Några av frågeställningarna vid konferensen diskuteras här av Ingvar Svensson, utredningsman vid Göteborgs socialförvaltning.



Ingvar Svensson

Debatten om socialvården har varit livlig under de senaste åren. Kritik har riktats mot både socialvårdens inriktning och utformning. Flera av de viktigaste inläggen har framförts vid Föreningen Sveriges Socialvårdschefers årliga konferenser. 1969 års konferens var förlagd till Eskilstuna. Ämnet för konferensen var "Alternativ socialvård". Några av rubrikerna: "Alternativ i ungdomsvården" (Kerstin Elmhorn), "Alternativt samhälle — spegling av en aktuell debatt" (olika aktionsgrupper), "Alternativ i samhällsplaneringen — social hänsyn" (Odd Engström och Axel Gisslén), "Familjeterapi" (Ted Winther), "Ett terapeutiskt samhälle" (patienter vid ett behandlingshem). Föredragen kommer snart att finnas i bokform. Bland de många frågeställningar, som berördes vid konferensen skall ett par något behandlas här.

Socialvårdens funktion

Ett centralt problem i diskussionen om socialvården är vilken funktion den skall ha i den samlade samhällspolitiken. Per Sundby ställde problemet på följande sätt: "Vil en være krass, kan en si at behovet for socialomsorg er et direkt uttrykk for skejvheter i samfunnsutviklingen: de klassesamfunnet med sin teknologiske utvikling ikke lenger har bruk for, de kan overlates til social omsorg".

Han framhöll dock att han själv kände sig övertygad om, att i alla samhällen finns behov av socialvård, eftersom det är troligt att några individer inte kan fungera adekvat i sina olika roller. Detta beror inte på att samhället skulle vara felaktigt utformat utan på att dessa individer har "særtrakk og tilstander", som hindrar dem från att fungera. Frågorna om hur ett adekvat beteende skall formuleras och vem som ska göra det, återstår dock att besvara. Vilka toleransgränser skall finnas gentemot "avvikelser" i beteendet, och vilka medel skall utnyttjas för att förhindra uppkomsten av dessa beteenden?

Det är en truism att säga att behovet av socialvård är ett uttryck för bristande jämlikhet, men det förefaller omöjligt att motsäga att ett visst behov alltid kommer att finnas. De ekonomiska, sociala och kulturella förhållanden, som stora grupper idag tvingas leva i är djupt otillfredsställande. Vid konferensen demonstrerades klart, liksom vid de tidigare, den bristande tolerans och generositet, som präglar den nuvarande socialvården. Socialvården måste höja sig över den individualterapeutiska horisonten och analysera de utstötningsmekanismer, som fungerar på olika livsområden och som de hjälpsökande drabbats av. Detta innebär ingen kritik av socialvårdarna och

det behandlingsarbete som dessa bedriver. Men det innebär att socialvården måste vidga sitt verksamhetsfält och aktivt delta i samhällsdebatten och där företräda sina klienters intressen.

Ansatser till ett sådant deltagande i samhällsutformningen finns redan här och var i landet. Ett område, som uppmärksammades på konferensen, var samhällsplaneringen; närmast då utformningen av våra bostadsmiljöer. Socialvården, liksom socialmedicinen, har en unik och konkret erfarenhet av hur olika boendemiljöer fungerar. Samma förhållande torde gälla arbetslivet och den bristande jämlikhet och svåra förhållanden, som många hjälpsökande utsätts för. Kritiken från socialvårdarna har inte varit påfallande stark på detta område.

Vad är minimistandard?

Den ekonomiska tryggheten är en nödvändighet för individens fungerande. Många brister finns dokumenterade bl a genom låginkomstutredningen. Socialhjälpens i dess nuvarande utformning är ett dåligt instrument. Bror Rexed krävde vid konferensen en garanterad minimistandard. Därmed skulle, menade han, stora grupper av de nuvarande socialhjälpstagarna kunna ges ett tillfredsställande ekonomiskt skydd. Förslaget har många förtjänster. Många människor skulle slippa bli granskade av de sociala myndigheterna. Socialarbetarna skulle i sin tur kunna koncentrera sina insatser. Granskningsrollen skulle i varje fall kunna minska. Men förslaget skulle också kunna kritiseras på en rad punkter. Vilken minimistandard som åsyftas har inte preciserats. Sätts den lågt, kommer för många individer det ekonomiska hjälpbehovet att kvarstå, fast något mindre. Medger socialhjälpensnivån en tillfredsställande standard? För en barnfamilj motsvarar den ungefär inkomstsituationen efter skatt för en familj i låginkomstskiktet. Uppenbart lever dessa grupper i små ekonomiska omständigheter. Att en socialhjälpstagare har radio, och kanske även TV, är det väl knappast någon som reagerar emot. Men vad innebär ex avsaknaden av bil för låginkomstfamiljernas möjligheter att utnyttja den ökade fritiden? När får de socialt handikappade rätt att inneha fordon

eller bidrag till fordonsanskaffning?

Ett annat, delvis tekniskt problem utgör svårigheterna att överföra olika kategoriers inkomstnivå till en beskrivning av dessa kategoriers levnadsstandard. En lågt taxerad inkomst innebär nödvändigtvis inte små möjligheter att skaffa sig en hygglig eller t o m hög standard.

Rätten till arbete

En tredje fråga, som kan ställas, är om något av de system för garanterad minimistandard, som Rexed omnämner: minimilön, inkomstförsäkring, negativ skatt, går att kombinera med bestämmelser, som garanterar individen arbete. Ett mycket stort antal av de som nu är tvingade att söka socialhjälp har uppenbara svårigheter att finna ett arbete, som ger en tillräckligt hög inkomst för individens (familjens) försörjning. Inge Svensson (Svenska Arbetsgivareföreningen) konstaterade vid konferensen "att det inte finns något motsatsförhållande mellan ett väl utbyggt trygghetssystem och gynnsamma produktionsbetingelser. Tvärtom är det en på arbetsgivaresidan allmänt accepterad tes att vetskapen om social trygghet i händelse av sjukdom, ålder, invaliditet eller dödsfall är till gagn för arbetsanpassningen och därmed för produktionen". Det sociala trygghetssystemet ses därvid som ett medel för att trygga produktionen. Man skulle väl också kunna tänka sig att produktionen, och därmed arbetet, var ett medel för att ge individen social trygghet. Är arbetsgivarna beredda att ge arbete även till de grupper, som nu tvingas stå utanför arbetslivet och som inte uppfyller kraven på att vara "normal arbetskraft", och därmed bidra till dessa gruppers sociala trygghet? En av samhället garanterad minimistandard får inte bli en legitimation för en ännu hårdare "utstampningspolitik".

En utmaning till politikerna

Detta socialchefsmöte har liksom de tidigare dominerats av "experter". Inslaget av politiker har varit påfallande litet, trots det kraftiga förtroendemannainflytandet, som finns inom alla delar av det sociala arbetet. Särskilt gäller detta inom de områden, där socialcheferna är verksamma. Få

områden torde bevakas så kraftigt i riksdagen. Paul Lindblom påpekade i ett anförande vid konferensen hur lite principer och värderingar hittills har diskuterats i det sociala reformarbetet i jämförelse med de insatser, som gjorts för att åstadkomma små förändringar för att avlägsna marginella orättvisor i ex försäkringssystemet. De "utstötta" utgör relativt små grupper. Ingen organisation företräder dem i det politiska arbetet. Socialarbetarna kan göra det men har hittills inte gjort det i någon större utsträckning. Det är lätt att få en känsla av att den kritik, som riktas mot socialvårdens utformning, haft obetydlig effekt hittills. Det borde tas som en utmaning till att konfrontera politikerna med dessa nya idéer vid socialchefskonferenser och i det dagliga arbetet i kommunerna.



Därför behöver »Sassa» aldrig lära om.
Därför kan hon skifta så snabbt
från en Addo till en annan.
Det är nästan generande enkelt.
Ändå är vi ensamma om det i världen.



Det symmetriska tangentbordet.

ADDO

Uddeholm söker chefsläkare

med uppgift att organisera, utveckla och leda företagshälsovårdens medicinska del inom hela företaget.

Bostadsort blir Uddeholm, där rymlig villa samt fullt utrustad läkarmottagning ställs till förfogande.

Ytterligare upplysningar om befattningen lämnas av direktör Bengt Olof Berggren, tel. 0563/114 00.

Välkommen med Er ansökan före den 1 mars 1970 till Uddeholms Aktiebolag, Centrala Personalavdelningen 683 05 HAGFORS.

Uddeholms Aktiebolag är ett av landets större företag med en omsättning på över 1 miljard. Företaget har c:a 13.000 anställda vid sina stålverk, skogsindustrier, kraftverk, gruvor och egna skogar. Större delen av verksamheten är förlagd till Värmland.

Uddeholms samhälle är beläget 8 mil norr om Karlstad och 5 km väster om Hagfors, där ett av bolagets stålverk är beläget. Det erbjuds rika tillfällen till fritidsaktivitet såsom vintersport, ridning, golf, tennis m. m.

Till Sälenfjällen är det c:a 3 timmars bilresa.

UDDEHOLM